

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG LEGUTÓBBI DÖNTÉSEIBŐL

21/2012. (IV. 21.) AB HATÁROZAT

Alaptörvény IX. cikk (2) és (3) bekezdései

Az Alkotmánybíróság 165/2011. (XII. 20.) AB határozatában 2012. május 31-i hatállyal megsemmisítette a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.) Média- és Hírközlési Biztosra vonatkozó rendelkezéseit. Ezt követően a Kormány nevében a közigazgatási és igazságügyi miniszter kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál az Alaptörvény IX. cikk (2) és (3) bekezdésének értelmezését. E rendelkezések deklarálják a sajtó szabadságát, és előírják a médiaszolgáltatások, a sajtótermékek és a hírközlési piac felügyeletéről szóló sarkalatos törvény megalkotását. Az indítványozói kérelem alapján e rendelkezések értelmezésével az Alkotmánybíróságnak arra kellett választ adnia, hogy az Alaptörvényből levezethető-e a sajtótermékekre vonatkozó közigazgatási jogi szabályok megalkotásának kötelezettsége. Továbbá arra várt választ az indítványozó, hogy a korábbi AB határozatban vizsgált Média- és Hírközlési Biztos intézménye önmagában sérti-e a sajtószabadságot, vagy csak a feladat- és hatáskörét megállapító törvényi rendelkezések voltak összeegyeztethetetlenek az Alaptörvénnyel. Az ügy előadó bírása Paczolay Péter, az Alkotmánybíróság elnöke volt.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerint a Testület az Alaptörvény rendelkezését konkrét alkotmányjogi problémával összefüggésben értelmezi, ha az értelmezés közvetlenül levezethető az Alaptörvényből. Mivel a normaszöveg megfeleltethető az Alaptörvény hatálybalépése előtt, az absztrakt alkotmányértelmezési hatáskör tárgyában kidolgozott, korábbi alkotmánybírói gyakorlat során kialakított szempontoknak, ezért az Alkotmánybíróság az absztrakt alkotmányértelmezésre irányuló hatáskörére vonatkozó korábbi gyakorlatát most is követendőnek tartja. Így továbbra is tartózkodik az alkotmányos rendelkezések teljesen elvont, semmiféle konkrét problémához nem kapcsolódó, parttalan értelmezésétől, másrészt attól, hogy az elvont értelmezés konkrét ügyet döntsön el, vagy csupán jogszabályt értelmezzon.

E kritériumokat alkalmazva az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az egyes sajtótermékekre

vonatkozó kötelezettségek előírásának vagy azok hiányának megítélése pusztán az Alaptörvény alapján nem, hanem csak a konkrét törvényi szabályok vizsgálatával lehetséges. Az Alaptörvény a Média- és Hírközlési Biztosra vonatkozóan nem tartalmaz rendelkezést, így az Alaptörvényből nem következik ezen intézmény létrehozásának szükségessége, sem annak tilalma. Ha a jogalkotó úgy dönt, hogy a Média- és Hírközlési Biztos jogintézményét fenntartja, ennek Alaptörvénnyel való összhangja csak a konkrét hatáskörök ismeretében, a konkrét jogszabály – akár előzetes – vizsgálata alapján dönthető el.

Ebből következően az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy a Kormány által megfogalmazott konkrét kérdések alapján az Alaptörvény rendelkezésének értelmezésére irányuló eljárás nem folytatható le, ezért az indítványt elutasította.

22/2012. (V. 11.) AB HATÁROZAT

Alaptörvény E) cikk (2) és (4) bekezdései

A Kormány nevében a közigazgatási és igazságügyi miniszter kezdeményezte az Alaptörvény E) cikk (2) és (4) bekezdésének értelmezését az Európai Unió által megalkotott, „a gazdasági és monetáris uniós stabilitásról, koordinációról és kormányzásról” szóló szerződés (továbbiakban: Szerződés) ratifikációjával összefüggésben. Az ügy előadó bírása az Alkotmánybíróság elnöke, Paczolay Péter volt.

Az Alaptörvény E) cikkének (2) bekezdése szerint Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköröit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja. A (4) bekezdés az ilyen nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére adott felhatalmazásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatát követeli meg. Az indítványozó szerint a hivatkozott Szerződés ratifikációja során eldöntendő kérdés, hogy az az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdés szerinti nemzetközi szerződésnek minősül-e. Ez a kérdés azért vetődik fel, mert bár a Szerződés nem tartozik az Európai Unió alapító szerződéséi közé, illetve

nem minősül uniós jogi aktusnak, ugyanakkor valamennyi részes fele az EU tagállama, és az alapító szerződések, illetve uniós jogi aktusok által szabályozott tárgyköröket érint.

Mivel az Alaptörvény absztrakt értelmezésének kezdeményezésére az Abtv. 38. § (1) bekezdése alapján a Kormány jogosult, és a megjelölt kérdés az Alaptörvény E) cikk (2) és (4) bekezdés értelmezésével közvetlenül levezethető, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt érdemben elbírálta.

A 2012. január 1-én hatályon kívül helyezett Alkotmány 2/A. §-a az Alaptörvény E) cikk (2) és (4) bekezdésével lényegében egyező rendelkezést tartalmazott. Az Alkotmány 2/A. §-át ugyanebből a jelen indítványban felvetett aspektusból már a 143/2010. (VII. 14.) AB határozatában is értelmezte az Alkotmánybíróság. Ezért a Testületnek mindenekelőtt abban kellett állást foglalnia, hogy az Alaptörvény E) cikk (2) és (4) bekezdésére is alkalmazhatóak-e a korábbi AB határozatban kifejtett értelmezés. Az alkotmánybírák arra a megállapításra jutottak, hogy az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott AB határozatokban kifejtettek érvek felhasználhatóak, amennyiben az Alaptörvény vizsgált rendelkezése az előző Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú. Ez azonban nem jelenthet mechanikus átvételt, hanem a régi és az új rendelkezések összevetését, gondos mérlegelését kívánja meg. Egyezőség esetén azonban nem a korábbi alkotmánybíróági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni. Ebből következően az Alkotmánybíróság a 143/2010. (VII. 14.) AB határozatában kifejtett értelmezést az Alaptörvény E) cikk (2) és (4) bekezdésére is irányadónak tartja.

Eszerint az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdésében a „nemzetközi szerződés alapján” fordulat nemcsak az ún. csatlakozási szerződés viszonylatában értelmezendő, hanem minden további szerződésre, ami az Európai Unió továbbfejlődése során, az Alaptörvényből eredő további hatáskörök közös, illetve az EU intézményei útján történő gyakorlására ad felhatalmazást. Az Alaptörvény E) cikk (4) bekezdésnek megfelelően az ilyen szerződések ratifikációjához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Azt, hogy milyen szerződést kell ilyennek tekinteni, a szerződés alanyai, tárgya, a szerződésből eredő jogok és kötelezettségek alapján lehet esetenként megállapítani. Nem szükségszerű kritérium, hogy a szerződés önmagát európai uniós jognak minősítse.

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy az indítványban hivatkozott Szerződés az Alaptörvény E) cikk (2) és (4)

bekezdései szerinti szerződésnek minősül-e. Ennek eldöntése elsősorban a Kormány mint a Szerződést inkorporáló törvényjavaslat előterjesztője, valamint az Országgyűlés mint a nemzetközi szerződést kihirdető törvény alkotójának feladata. Azonban a Testület nem zárta ki annak lehetőségét, hogy az Alkotmánybíróság előzetes normakontroll keretében az Alaptörvénnyel való összhang szempontjából megvizsgálja a Szerződést ratifikáló elfogadott, de ki nem hirdetett törvényt.

IV/2532/2012. AB VÉGZÉS

Alaptörvény C) cikk (2) bekezdés

Egy indítványozó alkotmányjogi panaszában számos, az elmúlt két évben elfogadott törvényi rendelkezés, valamint az Alaptörvény több szakaszának megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a támadott jogszabályhelyek (többek között a médiatörvény, az információszabadságról szóló törvény, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény egyes rendelkezései) olyan közjogi rendszernek képezik alapját, amelynek célja a hatalom hosszú távú, kizárólagos birtoklása, az ezt megvalósító kormányzati tevékenység pedig felszámolja a demokrácia fő garanciáját képező hatalommegosztást, a fékek és egyensúlyok rendszerét. Ez pedig ellentétes a Magyarország Alaptörvénye C) cikk (2) bekezdésébe foglalt tilalommal, miszerint „senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására”. Ez az alkotmányos jogsérelem minden magyar természetes és jogi személyt érint, amivel szemben az Alaptörvény rendelkezése szerint mindenki jogosult és köteles fellépni. Az ügy előadó bírójára Szalay Péter volt.

Az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezések vonatkozásában nem látta megállapíthatónak az indítványozó személyes, közvetlen és tényleges érintettségét, ami az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatának feltétele. A Testület álláspontja szerint a panasz tartalmát illetően utólagos normakontrollra irányuló indítvány, amit azonban csak az Alaptörvényben meghatározott szervek és személyek nyújthatnak be. Továbbá felhívta a figyelmet arra, hogy az alkotmánybíróági gyakorlat alapján az Alaptörvény rendelkezéseinek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel.

Mindezen érvek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Kiss László alkotmánybíró is egyetértett a panasz visszautasításával, azonban a végzéshez párhuzamos indokolást csatolt. Ebben kifejtette, hogy az alkot-

mánybírósági eljárás kezdeményezésének szabályai lényegében ellehetetlenítik a fékek és egyensúlyok rendszerét komplexen érintő jogszabályok alkotmányosságának elbírálását. Így az Alkotmánybíróság korábbi széleskörű alkotmányvédelmi hatáskörének mára csak a látszata maradt. Kiss László szerint az indítvány elbírálásakor az Alkotmánybíróságnak az ellenállási jog tartalmi értelmezését kellett volna adnia, és állást kellett volna foglalnia abban a kérdésben, hogy milyen típusú tényleges, közvetlen és személyes érintettség szükséges az alkotmányjogi pa-

nasz befogadásához. Az alkotmánybíró nem értett egyet azzal a többségi állásponttal sem, miszerint az Alaptörvény rendelkezéseinek vizsgálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Ezzel szemben amellet érvelt, hogy a megváltoztathatatlan alaptörvényi normák azonosítása és – ebből következően – az alkotmányi normák hierarchiájának meghatározása az *erga omnes* alkotmányértelmezési hatalommal rendelkező Alkotmánybíróság feladata.

Enyedi Krisztián